

Lovforslag nr. L 155. Fremsat den 14. januar 1987 af miljøministeren (Chr. Christensen)

Forslag

til

Lov om forlængelse af forbud mod dyrkning m.v. af arealer i Tøndermarsken

§ 1. Miljøministeren kan forlænge det midlertidige dyrkningsforbud, der i henhold til § 11 i lov om naturfredning, jf. lovbekendtgørelse nr. 530 af 10. oktober 1984 er nedlagt den 17. marts 1986 for arealer i Ny Frederikskog, Gammel Frederikskog og Rudbøl Kog i Tøndermarsken. Forlængelsen kan ske for 1 år ad gangen, dog i alt højst for 2 år.

Stk. 2. Miljøministeren kan i særlige tilfælde give dispensation fra forbudet.

§ 2. Hvis en lodsejer før den 17. marts 1986 har foretaget dispositioner med henblik på en udnyttelse af sit areal som forbudet forhindrer, og dette har medført udgifter, kan sådanne udgifter efter anmodning fra

ejeren godtgøres denne af staten. Afgørelse herom træffes af Overfredningsnævnet.

Stk. 2. Overfredningsnævnets afgørelse efter stk. 1 kan påklages til Taksationskommissionen for naturfredning.

Stk. 3. Miljøministeren kan fastsætte nærmere regler om behandling af sager om erstatning efter stk. 1, herunder om frister.

§ 3. De regler, der gælder for forbud efter naturfredningsloven, finder tilsvarende anvendelse på beslutninger efter § 1.

§ 4. Loven træder i kraft den 1. marts 1987.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Efter Folketingets behandling af Socialdemokratiets beslutningsforslag (nr. B. 72) af 28. januar 1986 om bevaring af Tøndermarsken anmodede miljøministeren ved skrivelse af 3. marts 1986 Fredningsstyrelsen om efter nedlæggelse af et foreløbigt forbud efter naturfredningslovens § 11 i samarbejde med arbejdsgruppen om fredning af Tøndermarsken at udarbejde et foreløbigt fredningsforslag for en del af Tøndermarsken, omfattende Ny og Gammel Frederikskog og Rudbøl Kog. Ministeren anmodede samtidig om en redegørelse for de problemer af teknisk, økonomisk og anden art, som knytter sig til et sådant forslag.

Den herefter af arbejdsgruppen den 15. september 1986 afgivne *redegørelse om fredningsmæssige og landbrugsmæssige spørgsmål i Tøndermarsken* beskriver de bevaringsmæssige værdier i Tøndermarsken og påviser, at bevarelsen af naturværdierne ved de permanente græsningsarealer i Tøndermarsken ikke blot kræver, at de ikke opløjes, men at det eksisterende be- og afvandingsystem med dets pumpeanlæg, kanaler og grøfter opretholdes, istandsættes, udbygges, vedligeholdes og drives. Det påvises videre, at bevarelsen af marsken nødvendiggør en stabil landbrugsmæssig drift i form af afgræsning, hvilket forudsætter, at der skaffes græssende dyr, hvilket igen er afhængigt af økonomien i husdyrhold.

Redegørelsen gennemgår fredningsinstitutets anvendelighed på de forhold, der ønskes reguleret i Tøndermarsken og kommer til det resultat, at Tøndermarskens størrelse, det udgiftskrævende krav om opretholdelsen af bevandingssystemet og af afgræsning og de mange forhold, der varierende spiller ind på afgræsningens økonomi betyder, at der til den nødvendige drift af dette område er knyttet problemer af en helt anden karakter og rækkevidde end de problemer, der normalt opstår på områder, der fredes efter naturfredningsloven. En fredning anses derfor hverken som egnet til at sikre en løbende drift med græssende dyr i området eller drift af bevandingssystemet. Arbejdsgrup-

pen anser det ikke for udelukket at bruge en fredning på området, men kravene til opretholdelse af en særlig landbrugsdrift og af bevandingssystemet m.v. gør, at en fredning langtfra kan stå alene, hvis området skal sikres.

Under arbejdet med redegørelsen er det derfor blevet arbejdsgruppens opfattelse, at de bevaringsværdige områder må sikres gennem en særlig lovgivning, som i princippet skulle træde i kraft, inden det foreløbige forbud mod opløjning af området, der er nedlagt efter naturfredningslovens § 11, udløber den 17. marts 1987.

Det er første gang et område skal søges sikret fredningsmæssigt gennem en sådan særlig lovgivning, der er tale om et meget stort område på ca. 2.500 ha, og der er særlige hensyn at tage til den lokale befolkning. Endvidere er omkostningerne i forbindelse med en særlig lovgivning vanskelige at skønne over på nuværende tidspunkt. Arbejdsgruppen har anslået, at de i givet fald vil ligge i størrelsesordenen 20-50 mill. kr. Fredningsstyrelsen har derfor indstillet til miljøministeren, at man for at sikre tid til udarbejdelse af en lovgivning om bevaring af Tøndermarsken og til de lovede forhandlinger med de lokale myndigheder og lods ejere søger gennemført det hermed for Folketinget fremlagte forslag til en midlertidig stoplov til opretholdelsen af det nedlagte forbud efter naturfredningslovens § 11, hvilket forbud ikke kan forlænges administrativt.

2. Efter naturfredningsloven kan der nedlægges et foreløbigt forbud mod, at der retligt eller faktisk foretages noget på en ejendom, der strider mod en påtænkt fredning. Et sådant forbud gælder indtil der er foretaget bekendtgørelse i Statstidende af, at en fredningssag er rejst, dog længst i 1 år. Der findes ikke i naturfredningsloven hjemmel til at forlænge gyldigheden af et sådant forbud.

Fredningsstyrelsen nedlagde den 14. marts 1986 et midlertidigt forbud for alle landbrugsejendomme i Rudbøl Kog, Gammel Frederikskog og Ny Frederikskog med følgende indhold:

»Fra den 17. marts 1986 er der på forannævnte matr.nr. nedlagt forbud mod, at der

- foretages opdyrkning, anlæg eller kultivering af de vedvarende græsarealer og græsarealer i sædskifte,
- foretages dræning eller fornyelse af dræning.«

Forbudet blev nedlagt for alle landbrugsarealer i de 3 koge, uanset at det ifølge sit indhold alene retter sig mod græsarealerne, såvel vedvarende græsarealer som sædskiftegræsarealer. Forbudet omfattede ca. 300 ejendomme.

Som konsekvens af arbejdsgruppens redegørelse og Fredningsstyrelsens indstilling om, at der udarbejdes en særlig lov om sikring af Tøndermarsken, jf. ovenfor, fremsættes derfor nu forslag til midlertidigt forbud mod opløjning og dræning af de arealer, der evt. vil blive omfattet af en kommende lov om sikring af Tøndermarsken.

Det administrative arbejde i forbindelse med loven vil ikke få bevillingsmæssige konsekvenser.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Lovforslaget giver ministeren mulighed for at foretage en forlængelse af det midlertidige forbud, som Miljøministeriet, Fredningsstyrelsen har nedlagt mod opløjning og dræning af visse permanente græsningsarealer efter naturfredningslovens § 11. Forbudet efter § 11 kan ikke administrativt forlænges udover dets gyldighedsperiode på 1 år. I praksis vil det være Fredningsstyrelsen, der efter ministerens beslutning foretager forlængelsen.

Som nævnt i de almindelige bemærkninger foreberedes fremsættelsen af forslag til lovgivning om sikring af Tøndermarsken. Forslag hertil forventes fremsat i november 1987, således at dets beskyttelsesregler kan afløse nærværende forslags forbud i foråret 1988.

Der har i ganske få tilfælde været ydet dispensation til opdyrkning af beskedne områder omfattet af det administrative forbud efter naturfredningslovens § 11. Man vil i fortsættelse af praksis efter naturfredningslovens § 11-forbud vise stor tilbageholdenhed med dispensationer, men det forekommer praktisk og nødvendigt, at der består en mulighed for at dispensere fra forbudet i særlige situationer.

Til § 2

Forbudet efter naturfredningslovens § 11 rummer ingen erstatningsforpligtelse for det offentlige. I betragtning af, at det 1-årige forbud nu kan forlænges yderligere, foreslås det, at grundejerne skal kunne rejse krav om godtgørelse for udgifter, der måtte være afholdt til iværksættelse af dispositioner inden forbudet efter naturfredningslovens § 11 trådte i kraft og som hindredes ved forbudet. At selve forbudet ikke udløser krav på erstatning er i overensstemmelse med tilsvarende bestemmelser i anden lovgivning, f.eks. den tidligere saneringslov nr. 184 af 5. juni 1959, hvorefter saneringsplaners gyldighedstid kunne forlænges fra 1 til 2 år uden erstatning samt lov nr. 95 af 29. marts 1957, § 39, stk. 2, vejbestyrelsesloven, hvorefter 2-årige forbud om adgangsbeskrænkninger ved landeveje kunne forlænges med 1 år ligeledes erstatningsfrit. Forlængelsen af den midlertidige rådighedsbeskrænkning kan eventuelt i særlige tilfælde få en så atypisk virkning for enkelte lodsejere, at det kan dokumenteres, at forlængelsen medfører et væsentligt, direkte, økonomisk tab. Dækkes dette ikke efter § 2, kan det ikke udelukkes, at der vil kunne opstå spørgsmål om erstatning efter grundlovens § 73. Et sådant krav må i givet fald rejses for de almindelige domstole under henvisning til den nævnte grundlovsbestemmelse.

Udgiften for statskassen til godtgørelse til ejere skønnes at blive beskedne og forventes ikke at overskride i alt 500.000 kr.

Til § 3

Det betyder, at de almindelige procedureregler i naturfredningsloven vil finde anvendelse ved forlængelse af forbudet, bl.a. således at lodsejerne vil blive underrettet enkeltvis om forlængelsen, og at Sønderjyllands amtsråd i overensstemmelse med naturfredningslovens § 62 fortsat skal føre tilsyn med overholdelsen af forbudet. Endelig vil også naturfredningslovens bestemmelser om straf for overtrædelse af forbud finde anvendelse.

Til § 4

Ikrafttrædelse den 1. marts 1987 er den senest mulige dato, hvis forbudet skal forlænges inden det udløber den 17. marts.